

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення кафедри
теорії та історії держави і права
28 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор історичних наук,
професор

_____ Леонід МІСІНКЕВИЧ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ
для підготовки на першому освітньому рівні здобувачів вищої освіти
ступеня бакалавра за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри теорії та історії
держави і права, доктор історичних
наук, професор
28 серпня 2024 року

_____ Леонід МІСІНКЕВИЧ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри теорії та історії держави і права
28 серпня 2024 року , протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор історичних наук,
професор
28 серпня 2024 року

_____ Леонід МІСІНКЕВИЧ

Декан юридичного факультету
кандидат юридичних наук, доцент
28 серпня 2024 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

**Освітньо-професійна програма «Бакалавр права»
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право**

Назва навчальної дисципліни	ПРАВОВІ ПАМ'ЯТКИ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ І СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ
Викладач	Лекції, семінари, консультації, екзамен: Місінкевич Леонід Леонідович, (https://www.univer.km.ua/index.php/pro-universytet/kafedry/kafedra-teoriyi-ta-istoriyi-derzhavy-i-prava/naukovo-pedahohichni-pratsivnyky) завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор
Контактна інформація та науковий профіль викладача	Електронна адреса: mll@univer.km.ua Профілі в наукових базах даних: ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6340-3929 LinkedIn: https://www.linkedin.com/in/leonid-misinkevych-261b6a1a1/?originalSubdomain=ua Academia.edu: https://independent.academia.edu/LeonidMisinkevych GoogleScholar: https://scholar.google.com/citations?user=bJ8AP_YAAAAJ
Консультації	Офлайн консультації: навчальний корпус №4, вул. Проскурівська, 57, ауд.207 Онлайн консультації: за попередньою домовленістю у робочі дні з 9.00 до 17.00 Консультації до іспиту: напередодні іспиту згідно з затвердженим розкладом.

Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності	
	ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК6	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
	ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
	ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, територіальної громади; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
	ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для

Спеціальні, фахові компетентності і спеціальності (СК)		активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК14	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
	ЗК15	Прагнення до збереження навколишнього середовища, утвердження захисту земель як національного багатства.
	СК1	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
	СК2	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.
	СК3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
	СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
	СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
	СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
	СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.	
Програмні результати навчання	РН1	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
	РН3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
	РН7	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
	РН10	Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
	РН11	Мати базові навички риторики.
	РН12	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
	РН14	Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.
	РН15	Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
	РН16	Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.
	РН19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
РН20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	
Місце дисципліни в логічній схемі	Вибіркова навчальна дисципліна, курс навчання – 1-й, семестр – 1-й. Для успішного опанування дисципліни здобувачі повинні розвивати компетентності із супутніх дисциплін: «Теорію держави і права», «Правові пам'ятки Стародавнього Світу та Середньовіччя», «Правові пам'ятки Нового	

	та Новітнього Часу». Знання цієї навчальної дисципліни слугуватимуть базою для подальшого вивчення дисциплін: «Римське право», «Конституційне право України».			
Обсяг навчальної дисципліни	5 кредитів ЄКТС /150 годин, у тому числі, самостійної роботи - 124 годин, лекційних - 16 години, семінарських - 10 годин.			
Форма навчання	Заочна			
Тижневе навантаження	згідно розкладу			
Мова викладання	українська			
Формат навчальної дисципліни	Офлайн/онлайн: семінарські заняття, консультації, екзамен. Онлайн/офлайн: лекції, консультації. Для осіб із особливими освітніми потребами розробляється індивідуальний формат вивчення навчальної дисципліни			
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.			
Зміст навчальної дисципліни	Години (лек. / сем. / СРС)	Тема	Завдання	Максимальна кількість балів
	-/-/3	Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна		СРС – 1
	-/-/3	Тема 2. Рабовласницькі державні утворення і право на території сучасної України (середина I тис. до н.е. V ст. н. е.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 1
	2/2/10	Тема 3. Держава і право Київської Русі у період зародження, становлення та феодальної роздробленості (VI – початок XIII ст.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,6 Семінарське заняття – 2,5 СРС – 3,2
	-/-/8	Тема 4. Галицько-Волинське князівство – черговий етап розвитку української державності та права	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 2,6
	2/2/4	Тема 5. Українські землі під владою Литви та Польщі (кінець XIV – перша половина XVII ст.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,6 Семінарське заняття – 2,5 СРС – 1,6
	1/2/5	Тема 6. Запорозька Січ та становлення україн-	Тести, дискусійні питання та кейси,	Лекція – 0,3 Семінарське

		ської державності та права в роки національної революції	індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	заняття – 2,5 СРС – 2
	1/-/7	Тема 7. Держава і право України в період козацько-гетьманської доби (середина XVII – кінець XVIII ст.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,3 СРС – 2,2
	-/-/8	Тема 8. Суспільно-політичний устрій і право України після ліквідації української державності (кінець XVIII – XIX ст.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 2,5
	2/-/6	Тема 9. Суспільно-політичний лад і право в західноукраїнських землях наприкінці XVIII – початку XX ст.	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,6 Семинарське заняття – 2 СРС – 2,1
	-/-/8	Тема 10. Суспільно-політичний лад і право в період з початку XX ст. до 1917 р.	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 2,5
	2/2/2	Тема 11. Українська Народна Республіка періоду Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,6 Семинарське заняття – 2,5 СРС – 0,5
	1/-/5	Тема 12. Українсько-гетьманська держава (квітень – листопад 1918 р.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,6 Семинарське заняття – 1 СРС – 2
	-/-/8	Тема 13. Українська Народна Республіка періоду Директорії (листопад 1918 – листопад 1920 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 2,5
	-/-/3	Тема 14. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 1
	1/-/7	Тема 15. Утворення УСРР. Становлення її	Тести, дискусійні питання та кейси,	Лекція – 0,3 СРС – 2,2

		державного апарату й основ права (грудень 1917 – 1920 рр.)	індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	
	1/-/6	Тема 16. Держава і право УСРР в умовах нової економічної політики (1921 – 1929 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,3 СРС – 2,1
	1/-/7	Тема 17. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (1929 – 1940 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,3 СРС – 2,2
	1/-/7	Тема 18. Держава і право України в роки Другої світової війни (червень 1941 – 1945 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,3 СРС – 2,2
	-/-/8	Тема 19. Держава і право України у повоєнні роки і в період десталінізації (1945 – перша половина 1960-х рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	СРС – 2,5
	1/-/4	Тема 20. Держава і права в період уповільнення темпів суспільного розвитку і застою та в період перебудови (середина 1960-х років – 1991 рр.)	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,3 СРС – 1,6
	1/2/5	Тема 21. Національно-державне відродження України в сучасному світі	Тести, дискусійні питання та кейси, індивідуальні завдання, практичні завдання із використанням ІКТ	Лекція – 0,3 Семінарське заняття – 2,5 СРС – 2
Рекомендовані джерела для самостійної роботи	<p>1.Боярська З. І. Історія держави і права України: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2001. — 280 с. URL : chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgkclefindmkaj/https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/12/boyarska.pdf</p> <p>2.Забзалюк Д. Є. Марковський В. Я. Історія держави та права : навч. посібн. / Д.Є. Забзалюк, В.С. Макарчук, В.Я. Марковський, В.Д. Яремчук, Н.Я. Рудий (Заг. ред. Д.Є.Забазалюка та В.Я. Марковського) ; Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів : СПОЛОМ, 2021. – 438 с. URL: chrome-</p>			

	<p>extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4006/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf</p> <p>3.Кульчицький В.С., Бойко І.Й., Мікула О.І., Настасяк І.Ю. Апарат управління Галичиною у складі Австро-Угорщини. – Львів, 2002. URL : https://mydisser.com/en/catalog/view/organizaciya-upravlinnya-galichinoyu-i-bukovinoyu-v-skladi-avstrii-1772-1848-rr.html</p> <p>4.Іванов В. М. Історія держави і права України : підручник. / В.М. Іванов - К.: КУП НАНУ, 2013. 892с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/IDPU_Ivanov.pdf</p> <p>5.Крижацький С. Д., Зубар В. М., Русява А. С. Античні держави Північного Причорномор'я / С. Д. Крижацький, В. М. Зубар, А. С. Русява. К., 1998. – С 342. URL :https://www.google.com.ua/search?sca_esv=66e513b9d58ac7cb&sxsrf=ADLYWII2Ozd9RgJftDIpZnJ4SS-s05-JkQ:1735412800009&q=6.%09%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D0%A1+%D0%94.,+%D0%97%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%80%D1%8C+%D0%92.+%D0%9C.,+%D0%A0%D1%83%D1%81%D1%8F%D1%94%D0%B2%D0%B0+%D0%90.+%D0%A1.+%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8+%D0%9F%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80%E2%80%99%D1%8F+/%C.+%D0%94.+%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9,+%D0%92.+%D0%9C.+%D0%97%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%80,+%D0%90.+%D0%A1.+%D0%A0%D1%83%D1%81%D1%8F%D0%B2%D0%B0.+%D0%9A.,+1998.&spell=1&sa=X&ved=2ahUKEwiatu67lMuKAxW0NhAIHcxpCCMQBSgAegQIIxAB&biw=1366&bih=607&dpr=1</p> <p>6.Історія держави і права України: Конспект лекцій: У 2-х частинах / Укладач В. М. Власенко. – Суми: Вид-во СумДУ, 2008. – Ч.1. – 166 с. URL : https://studfile.net/preview/9750211/</p>
<p>Методи навчання та форми поточного контролю</p>	<p>Під час лекційних занять застосовуються:</p> <ul style="list-style-type: none"> традиційний усний виклад змісту теми; слайдова презентація <p>На семінарських та практичних заняттях застосовуються:</p> <ul style="list-style-type: none"> дискусійне обговорення проблемних питань; вирішення ситуаційних завдань; повідомлення про виконання індивідуальних завдань; складання окремих видів документів. <p>Поточний контроль знань здобувачів з навчальної дисципліни проводиться у формах:</p> <ul style="list-style-type: none"> усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції ; усне або письмове опитування (у тому числі тестове) опитування студентів на семінарських заняттях; виконання поточних контрольних робіт у форматі тестування; захист підготованого звіту про виконання ІНДЗ;

	<p>складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями; захист підготовленого публічного виступу; Підсумковий поточний контроль проводиться у формі усного заліку.</p>
Політика щодо дефлайнів та перекладання	<p>Перекладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП, затвердженим рішенням вченої ради від 29.05.2017 р., протокол №14, введеним в дію наказом від 06.06.2017 р. № 279/17 (http://www.univer.km.ua/page.php?pid=158) зі змінами, внесеними у 2020 році.</p> <p>Перекладання лекцій: виконання завдання із використанням сучасних інформаційних технологій за темою пропущеної лекції.</p> <p>Перекладання семінарських занять: усне опитування, виконання тестових завдань, виконання практичних завдань із застосуванням інформаційних технологій.</p>
Підсумковий контроль	<p>Питання для підсумкового контролю наведені у навчально-методичних матеріалах дисципліни.</p>
Критерії оцінювання	<p>1. Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП, затверджене рішенням вченої ради від 29.05.2017 р., протокол №14, введене в дію наказом від 06.06.2017 р. № 279/17 (http://www.univer.km.ua/page.php?pid=158) зі змінами від 2020 року.</p> <p>2. Положення про систему рейтингового оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти у Хмельницькому університеті управління та права наказом від 19.02.2019 р. №74/19 (http://www.univer.km.ua/page/Polozhennya_ratings.pdf)</p>
Порядок отримання додаткових балів	<p>Здобувач може отримати додаткові бали за участь у: конкурсі, науково-практичній конференції, тренінгу, турнірі, брейн-рингу тощо, за публікацію наукової статті за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною.</p>
Політика академічної доброчесності	<p>Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету http://univer.km.ua/page.php?pid=188</p>
Політика врегулювання конфліктів	<p>Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджений рішенням вченої ради університету 27 травня 2020 року, протокол № 9, введений в дію наказом від 27.05.2020 р. № 201/20. (http://www.univer.km.ua/)</p>
Зворотній зв'язок	<ol style="list-style-type: none"> 1. Під час аудиторних занять, консультацій. 2. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань здобувачів, що проводяться в університеті.

Обліковий обсяг 0, ум.др.арк.